

Η Αθηνά από τη Βηρυτό

Ένα ιστορικό μυθιστόρημα για τον Κανάρη, τον λόρδο Βύρωνα και τον Φαβιέρο, γραμμένο από έναν Λιβανέζο

Alexandre Najjar

Αθηνά

Μετάφραση Βασιλική Κοκκίνου
Εκδόσεις Α. Α. Λιβάνη, 2001, σελ. 252, τιμή 3.500 δραχ.

L' école de la guerre

Εκδόσεις Balland (Παρίσι), 2001, σελ. 111, τιμή 79 γαλλικά φράγκα

Συνέντευξη στη ΛΩΡΗ ΚΕΖΑ

ΒΗΡΥΤΟΣ, ΙΟΥΛΙΟΣ.

Η συνάντηση με τον Αλέξανδρο Ναζάρ ορίστηκε στην πισίνα του ξενοδοχείου «Ριβιέρα» της Βηρυτού. Εδώ πλατσούριζαν οι σταρ του Χόλιγουντ τη δεκαετία του '60. Εδώ δίνονταν τα πιο καυτά ραντεβού για χορό. Εδώ επίσης έμαθε κολύμβηση, στα μικράτα του, ο Ναζάρ, όπως όφειλε κάθε γόνος ασπι-

κής οικογενείας του Λιβάνου. Εν τούτοις είναι δύσκολο να απολαύσει κανείς την κοσμοπολίτικη ραθυμία των πέντε αστέρων σε μια πόλη βομβαρδισμένη. Όσοι έχουν δει μάχες μόνο από την τηλεόραση νιώθουν να ραπίζονται από τις εικόνες καταστροφής. Ηδη δέκα χρόνια πέρασαν από το τέλος του πολέμου – ενός πολέμου που διήρκεσε δεκαεπτά χρόνια – αλλά παντού υπάρ-

χουν τα σημάδια της καταστροφής.

Ο Αλέξανδρος Ναζάρ ήταν μαθητής Δημοτικού στην έναρξη των συρράξεων. Ξεκινούσε το πρωί για το σχολείο χωρίς τη βεβαιότητα της επιστροφής. Στην καλύτερη περίπτωση ένας βομβαρδισμός θα τον κρατούσε στην τάξη, Κύριος οίδη για πόσες μέρες. Στη χειρότερη, δεν θα επέστρεφε ποτέ. Ακόμη και σήμερα, λέει, κάθε μέρα, για μία τουλάχιστον φορά, σκέφτεται τον θάνατο. Ανδρώθηκε κάτω από τα πολυβόλα των ανταρτών και με τους ήχους των οβιδών. «Δεν είναι τίποτε, μωράκι μου, πυροτεχνήματα είναι» τού έλεγε η μητέρα του τους πρώτους μήνες.

Στο βιβλίο του «Σχολείο του πολέμου» (εκδόσεις Balland), ένα συγκεκριμένο αυτο-

βιογραφικό έργο, μιλά για το πέρασμα στην ωριμότητα σε αυτές τις συνθήκες. Για το εξώφυλλο του βιβλίου του διάλεξε μια φωτογραφία μαζί με τους συμμαθητές του. Η επιλογή της εικόνας αποκτά νόημα όταν διαβάζουμε ένα από τα κεφάλαια, το οποίο αφορά τη σύλληψή του από μουσουλμάνους. Η ιστορία έχει ως εξής: Κάποιο Σάββατο έπρεπε να περάσει στην άλλη πλευρά της πόλης, από τη γέφυρα Fouadshehab, όπου παραφύλαγαν οι ελεύθεροι σκοπευτές. Προτίμησε κάποια παράκαμψη για να βρεθεί αντιμετώπος με αντάρτες: «Χριστιανός ή μουσουλμάνος;» τον ρώτησαν. «Χριστιανός» απάντησε, γνωρίζοντας τον κίνδυνο. Ο εκτελεστής του φορούσε κουκούλα. Εβλεπε μόνο τα μάτια του. «Ελα μαζί μου» του είπε και τον οδήγησε στην άκρη του οικοπέδου. «Σε ξέρω» του ψιθύρισε, «ήμασταν συμμαθητές. Τρέξε να σωθείς κι εγώ θα πω ότι την κοπάνησες». Ποιος ήταν ο εκτελεστής; Ποιο από τα γελαστά παιδιά του εξωφύλλου έμαθε να σκοτώνει αμάχους εν ψυχρώ; Δεν θα βρει κανείς την απάντηση στα μυθιστορήματα του Αλεξάνδρου Ναζάρ. Οι ιστορίες του αφορούν το μακρινό παρελθόν καθώς επιδίεται στο ιστορικό μυθιστόρημα. Ίσως για να εξορκίσει τις μνήμες του. «Δεν μπορώ να γράψω για την εποχή μου ή για την πόλη μου. Χρειάζομαι απόσταση, είτε χρονική είτε γεωγραφική».

Έχουν κυκλοφορήσει τρία ιστορικά μυθιστορήματα στη Γαλλία από τις εκδόσεις Grasset: *Les exilés du Caucase* (Οι εξόριστοι του Καυκάσου), *L' astronome* και *Athina*. Το τελευταίο αφορά την Ελληνική Επανάσταση και μεταφράστηκε στα ελληνικά με τον τίτλο *Αθηνά*, από το όνομα της ηρωίδας, μιας Κρητικοπούλας που παίρνει τα όπλα κατά των Τούρκων. Παρά το γεγονός ότι ο συγγραφέας δηλώνει την προτίμηση στις μακρές χρονικές αποστάσεις, υποθέτουμε ότι υπάρχουν κοινοί τόποι στις μάχες της Επανάστασης και στις εμ-

φύλιες συρράξεις. «Γράφοντας την "Αθηνά"» επιβεβαιώνει «συνήθως σκεπτόμουν τον πόλεμο του Λιβάνου. Υπάρχει η φρίκη, ο φόβος και ταυτόχρονα το κουράγιο. Σκεπτόμουν επίσης τις μάχες του Λιβάνου, που έδειξαν θάρρος στις δύσκολες περιστάσεις, που έστελναν τα παιδιά τους στον πόλεμο και είτε τα περίμεναν να γυρίσουν είτε έπρεπε να δεχτούν τον θάνατό τους. Το ίδιο θάρρος βρήκα και στις Ελληνίδες της Επανάστασης. Επίσης υπάρχει κοινή η ελπίδα για την ελευθερία, είτε πρόκειται για την ελευθερία σε ένα ανεξάρτητο κράτος είτε για την ελευθερία έκφρασης».

Η Αθηνά είναι μια μυθιστορηματική φιγούρα που συναντά ιστορικά πρόσωπα: τον Κανάρη, τον Μάρκο Μπότσαρη, τον Φαβιέρο, τον Λόρδο Βύρωνα, τον Λαμαρτάνο και γίνεται μάρτυρας ιστορικών στιγμών όπως η καταστροφή της Χίου και η μάχη του Ναυαρίνου. Ο συγγραφέας επισκέφθηκε τους τόπους – πλην του Μεσολογγίου – ώστε να μη φαίνεται το βιβλίο ως αποτέλεσμα μελέτης ιστορικών συγγραμμάτων. Κάτι που προδίδει μια σχετική απειρία σε σχέση με την ελληνική κοινωνία είναι ότι πολλοί διάλογοι γίνονται στον πληθυντικό, τακτική μάλλον ασυνήθης για τα δεδομένα. Όπως, για παράδειγμα, όταν ένας ιερέας απευθύνεται στη νεαρή Αθηνά «Τους κάνετε με τα κρεμμυδάκια!» αναφωνεί ο πατέρας Αθανάσιος, ενώ σταυροκοπιέται». Η χρήση του πληθυντικού μάλλον παραπέμπει στη γαλλική κοινωνία. Ο Ναζάρ άλλωστε γράφει στη γαλλική και όχι στη μητρική του, την αραβική. Αυτό εξοργίζει αρκετούς συμπατριώτες του, που το εκλαμβάνουν ως προδοσία. Όταν πρόσφατα εμφανίστηκε στο μουσουλμανικό τηλεοπτικό κανάλι, υπήρξε καταιγισμός τηλεφωνημάτων από θεατές, που διαμαρτύρονταν, μάλλον χωρίς να έχουν διαβάσει τα βιβλία. Δεν είναι πάντως δύσκολο να φανεί κανείς αιρετικός σε ένα κοινό συνηθισμένο να παρακολουθεί όλη την ημέρα στην οθόνη μινιερές και πιστούς

ΜΑΡΙΑ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΟΥ ΠΟΘΟΥ

Ο Άγγελος της Στάχτης είναι το ταξίδι της ψυχής στον Άδη. Ένας νέος άνδρας χιλίων χρόνων, ένας σύγχρονος Ορφέας, επιχειρεί μια νέα Κάθοδο στον Άδη να βρει την αγαπημένη του. Είναι η περιπέτεια ενός αθώου που περιπλανιέται ανάμεσα στο χρόνο και στην αιωνιότητα, ώσπου να γίνει άγγελος, ο Λυπημένος Άγγελος της Στάχτης. Το τραγούδι του νεκρού αδελφού σ' έναν καινούριο μύθο με όλη τη σύγχρονη μεταφυσική του. Ένα μυθιστόρημα ορφικής γνώσης και μύησης. Μια ποιητική γεωγραφία του Άδη μετατοπισμένη στο τοπίο των ζωντανών. Το μακρύ ταξίδι της ψυχής στα μοναχικά της μονοπάτια.

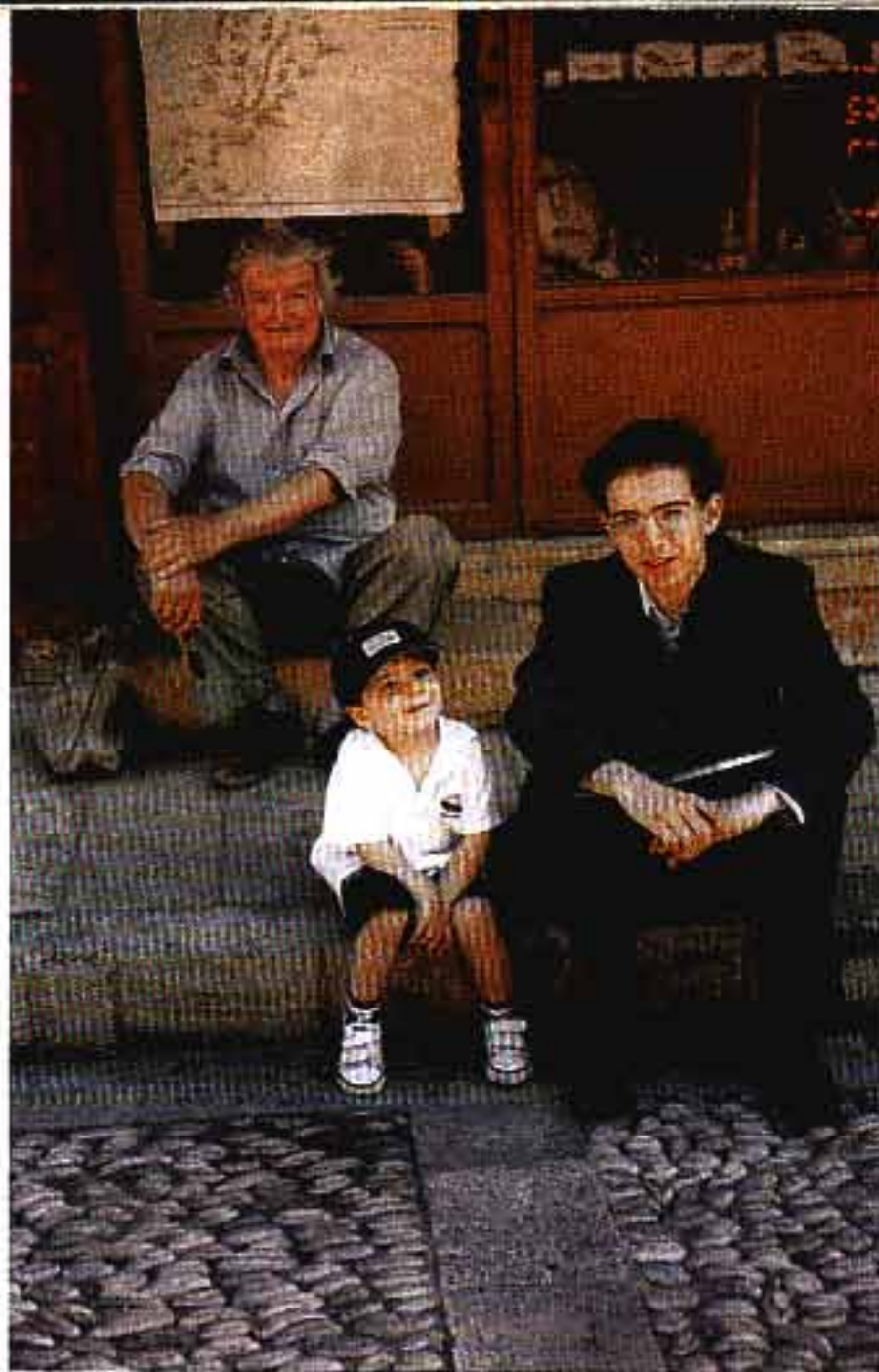
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ
www.kedros.gr * kedros@otenet.gr

να προσεύχονται. Αυτή είναι όμως η μία έκφανση της ζωής της Βηρυτό, όπως την είδαμε στο νότιο κομμάτι της πόλης, εκεί όπου οι άνδρες κυκλοφορούν με μαύρα μακό μπλουζάκια, οι γυναίκες δεν βγάζουν ποτέ το φερτζέ και οι δρόμοι είναι στολισμένοι με τα πορτρέτα των «Μαρτύρων» τους.

Στο κέντρο της πόλης – εκεί όπου οι μισογκρεμισμένες κατοικίες στέκονται δίπλα σε πολυκατοικίες που θυμίζουν το δικό μας Μαρούσι, εκεί όπου εγκαινιάστηκε την προηγούμενη εβδομάδα το Virgin Megastore – οι Λιβανέζοι χρησιμοποιούν μεικτή γλώσσα και συνηθίζουν να ανακατεύουν φράσεις αραβικών, γαλλικών, αγγλικών με ένα *ciao* ως κατακλείδα. Ο Αλέξανδρος Ναζάρ λέει ότι τρεις είναι οι λόγοι που τον οδήγησαν στην επιλογή της ξένης γλώσσας: «*Στη διάρκεια του πολέμου τα βιβλία που διάβαζα, τα παιδικά μου βιβλία ήταν γαλλικά. Για έναν ολόκληρο χρόνο το σχολείο είχε κλείσει και διάβαζα ένα βιβλίο την ημέρα. Τότε δεν υπήρχαν ελκυστικές εκδόσεις παιδικών βιβλίων στα αραβικά. Αργότερα, ως συγγραφέας, κατάλαβα πως τα αραβικά δεν μπορούν να περάσουν τα σύνορα. Καμία γλώσσα της Ανατολής δεν το έχει πετύχει – σε αυτές περιλαμβάνω και τα ελληνικά. Ετσι τα γαλλικά έγιναν ο Δούρειος Ιππος μου. Αν τώρα με ρωτήσετε γιατί δεν προτίμησα τα αγγλικά, νομίζω πως δεν εκφράζουν, τόσο καλά όσο τα γαλλικά, τα αισθήματα της ελευθερίας και της ανεξαρτησίας». Τα γαλλικά όντως υπήρξαν ένα είδος Δούρειου Ιππού για τον Ναζάρ, ο οποίος βρήκε στη Γαλλία εκδότες και φίλους στις λογοτεχνικές παρέες. Λίγες ημέρες προτού τον συναντήσουμε ξεναγούσε στον Λίβανο τον Ζακ Λακαριέρ. Είδαμε μάλιστα την αφιέρωσή του στο βιβλίο των επισκεπτών στο περίφημο μπαρ του Πέπε, στην πόλη Βύβλος, βόρεια της Βηρυτού.*

Για να επανέλθουμε όμως στον Ναζάρ, μια ακόμη απορία έχει να κάνει με την επιλογή του λογοτεχνικού είδους. Από έναν Αραβι συνήθως

αναμένουμε ποιήματα, όπως μας δείχνει το παράδειγμα του διάσημου λιβανέζου ποιητή Αδωνί. Εκείνος προτιμά την πεζογραφία γιατί η λυρική έκφραση απαιτεί «*ηρεμία ψυχής*» την οποία δεν έχει ως σκληρά εργαζόμενος δικηγόρος. Εν τούτοις έχει εκδώσει κάποιες έμμετρες δοκιμές του το 1989 με τίτλο *A quoi rêvent les statues?* Πέρυσι έγραψε κάποια ακόμη ποιήματα με αφορμή την αποφυλάκιση Λιβανέζων από τις φυλακές του Kheam. Η μυθολογία ταιριάζει, λέει, περισσότερο με τη ζωή του. «*Απαιτείται πειθαρχία, είναι σαν μαραθώνιος*». Στο δικηγορικό γραφείο του συνάντησε και έναν άνθρωπο που του μετέδωσε την αγάπη για την Ελλάδα. «*Ο Βασίλης ήταν πελάτης μας που εργαζόταν στα*

ναυτιλιακά. *Ήταν λίγο ποιητής, λίγο φιλόσοφος και μου μιλούσε διαρκώς για την Ελλάδα. Το γεγονός ότι είχα ελληνικό όνομα μου δημιουργούσε πάντοτε έναν παράξε-*

νο δεσμό με τη χώρα σας». Το ενδιαφέρον του εξελίχθηκε σε πάθος, όταν άρχισε να ανακαλύπτει τις συγγένειες ανάμεσα στον ελληνικό και στον λιβανέζικο λαό: «στη

Ο Αλέξανδρος Ναζάρ (μπροστά δεξιά) με τον γιο του και τον Ζακ Λακαριέρ, στη Βύβλο του Λιβάνου, την 1η Ιουλίου 2001

μουσική, στον χορό, στο φαγητό, στην ορθοδοξία, ακόμη και στις φυσιολογικές».

Στο τέλος της συζήτησης ο Αλέξανδρος Ναζάρ προτείνει μια βόλτα. Οχι στην περίφημη «*comiche*», την προκουμαία όπου συναντάται το *tout-Beyrouth*. Να δούμε, λέει, το άγαλμα του Χαλίλ Γκιμπράν. Δεκτό με μια προϋπόθεση: να περάσουμε πρώτα από την περίφημη γέφυρα των ελεύθερων σκοπευτών, όπως περνούσαν τότε – σε λιγότερο από δώδεκα δευτερόλεπτα. Σαν μια αναπαράσταση του φόβου. Τα δυο κτίρια που χρησίμευσαν ως σκοπευτήρια είναι ακόμη στη θέση τους, γεμάτα τρύπες. Αυτό που μας επαναφέρει στην πραγματικότητα είναι το ελαφρύ *traffic* από τα τζιπ που διασχίζουν αδιάφορα τη Fouadshehab.

keza@tovima.gr

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

Μετάφραση: Γιώργος Κ. Καλαμανιής

ΤΙΕΡΙ ΣΕΡΦΑΤΙ ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΗΣ ΓΟΡΓΟΝΑΣ

Ένα βήμα πριν από την ανακάλυψη της θεραπείας για το Έιτζ ο πόλεμος μεταξύ των εταιριών και των ιατρικών εργαστηρίων μαίνεται. Ένα από τα ανύποπτα θύματά του είναι ο διάσημος Δανός επιστήμονας Γιαν Χέλεμπεργκ. Το «συμβόλαιο» που υπογράφει με τη μοίρα για να επιστρέψει για λίγους μήνες στη ζωή και να ανακαλύψει το δολοφόνο του έχει έναν απαράβατο όρο: να μην αλλάξει το παραμικρό στην εξέλιξη της ιστορίας.

Ένα μοντέρνο θρίλερ, που ελέγχει με δεξιοτεχνία τους κώδικες της αστυνομικής λογοτεχνίας.

Μετάφραση: Ερρίκος Μπαρτζάνοπουλος

ΧΕΝΡΙ ΤΖΟΖΕΦ ΤΑ ΙΧΝΗ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ

Ελεύθερος από την απειλή μιας μακρόχρονης φυλάκισης, ο Τζακ Λι απομονώνεται για τρία χρόνια σε μια μοναχική καλύβα, στον αμερικανικό Νότο. Όταν επιτέλους βγαίνει από την ερημιά του βρίσκει το φίλο του, Σμάιλι, δολοφονημένο, κρεμασμένο σ' ένα σταυρό, μέσα σε κάποιο χωράφι, σπαρμένο με μαριχουάνα. Ακολουθεί πεισματικά τα ίχνη του αίματος, προσπαθώντας να ανακαλύψει το δολοφόνο, και βρίσκεται αντιμέτωπος με την παράνοια, την τρέλα και το φανατισμό.

Ο Χένρι Τζόζεφ εισάγει την Αποκάλυψη στο αστυνομικό μυθιστόρημα.

Μετάφραση: Αγγελοή Πασαλά

ΦΡΕΝΤ ΒΑΡΓΚΑΣ ΕΙΛΙΚΟΣ ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΟΣ

Ποιος έκλεψε τα περίφημα σχέδια του Μιχαήλ Άγγελου από τη Βιβλιοθήκη του Βατικανού; Πόσα γνωρίζουν οι τρεις αχώριστοι νεαροί, που προτιμούν τα ονόματα αυτοκρατόρων –Τιβέριος, Κλαύδιος, Νέρων– αντί της πραγματικής τους ταυτότητας; Γιατί αποφάσισε ο Ανρί Βαλιμπέρ να ταξιδέψει αφηνιαστικά από το Παρίσι στη Ρώμη, όπου βρέθηκε δολοφονημένος με κώνειο; Κρατάει άραγε το κλειδί του μυστηρίου η γοητευτική και αινιγματική σύζυγός του, η Λάουρα;

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Σε όλα τα βιβλιοπωλεία

• Αθήνα: Κουρνιακού 93-95, Τ.Κ. 104 35, Τηλ.: 1011 3460224 - Fax: 1011 3460183, e-mail: se_ozizontes@hellasnet.gr
• Θεσσαλονίκη: Μουσουργίου 139 Β, Χαλκίδος 3, Τ.Κ. 546 27, Τηλ.: 0311 543826 - Fax: 0311 501824, e-mail: se_ozizontes@hellasnet.gr
• Κύπρος: Ακαδημίας 15, Τ.Κ. 4043 - Λεμεσός, Τηλ.: 051 323555, 323533 - Fax: 051 325500

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ
ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ